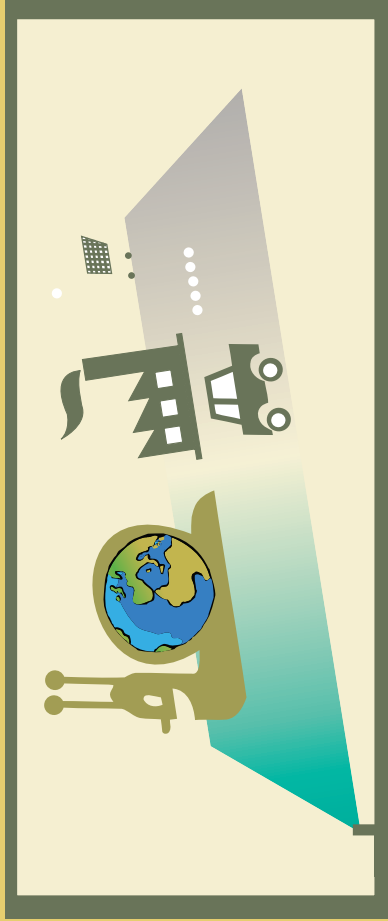

Gutxiagorekin ongi bizitzea:

**Justizia-
irizpideekin
muga fisikoa
egokitzea**

EIA
EUSKAL SINDIKATUA

1. Krisi globala

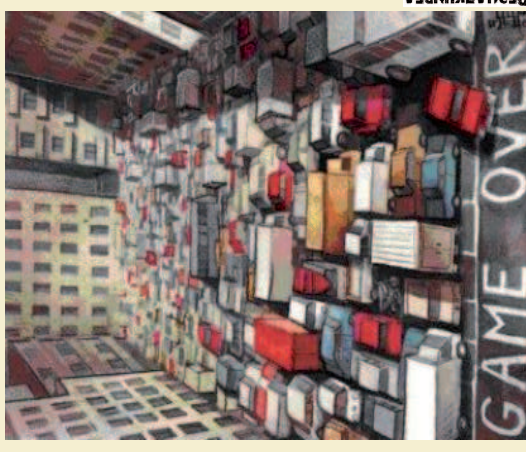
Industria Iraultza iritsi arte, gizon-emakumeak, gainerako izaki bizidunak bezala, naturak emandako baliabideetatik eta ingurune hurbilenean aurkitzen zituzten materialetatik bizi izan ziren. Gizakiek naturaren jarduna imitatzen zuten eta, horri esker, gizon-emakumeek beren iraunkortasuna bermatu zuten. Bizieraritmoak naturaren zikloek berek markatzen zituzten. Gizon-emakumeak naturaren jardunetik aldentzen hasi ziren, jatorri fosila zuen energia erabiltzen hastean, erauzketak eta ekoizpenak are azkarrago egiteko. Erregai fosilek makinak hornitzeko aukera eman zuten, eta, makinei esker, gizakiak mineralak eta erregaiak erazi zituen, bestelako makinak eikatzeko; horrela hasi zen egungo zibilizazioa osatu duen hazkunde-gurpila. Zientzien iraultzarekin, gizakiak natura tresneria izugarri handi baten gisara jo zuten, natura automata balitz bezala, matematika-lege eterno eta aldaezinei lotutakoa. Gaur egun, jakin badakigu eredu hori izugarri kaltegarria izan dela.

Krisi ekologikoa

Nekazaritzaren agerpenarekin eta giza zibilizazioak hedatu eta bilakatzearekin hasitako aroa (azken 12.000 urteak, gutxi gorabehera) bukatu da. Gizakiak planetan duen eraginak markatzen du bizi dugun aro berri hau.

Gaur egun, hiri-nekazaritza-industria oinarritutako sistema da lehen transformazio indarra, mugarik gabeko hazkundera eta dirua mugarik gabe metatzen oinarritzen den sistema. Indar honen eraginek ehunka edo milaka urtez iraungo dute, eta ondorioek etorkizuneko bilakaera oro baldintzatuko dute. Mendebaldeko ekonomiarekin metabolismo fisikoko Lur planetaren birsortze-gaitasuna gaingitu du. Egungo sistema ekonomikoak eta bertan bizi garenok oraindik ere bizkarra ematen diogu erreallitate honi.

Egungo ekologia-krisiaren ondorioz, makina bat gertakari jazotzen dira; denek dute elkarren arteko lotura,

eta gizakia bizi den baldintza biofisikoak eraldatzen dituzte. Aldaketaren ondorioz, zabalduena klima-aldaketa da, berotegi-efektuko gasak atmosferan ugaritu izanak eragindakoa.

Gaur egun, holako gas-metaketak izugarri handitu dira hainbat arrazoiz: direla medio: erregai fosilak erretzea, hainbat industri jarduera eta basoak desagertzea. Berotegi-efektuko gas gehiegi sortzen da eta lehenago, naturak berak isurpenak erregulatzen zuten ahalmena gaildu du.

Temperatura, batez beste, 1,5 gradu baino gehiago igotzen bada, ingurune-baldintzak hain handiak izango direla, non itzulerarik gabeko puntura iritsi baikaitzke; hau da, puntu horretatik aurrera, aurreikus ezin daitezkeen fenomeno hondagarriak gertatuko dira. Berotegi-efektuko gas-isurpenak nabarmen murrizten ez baditugu, egoera larri-larria izan daiteke. Baina isurpenak nabarmen murriztuko badira, sakon aldatu behariko dira ekoizpen-, kontsumo-, merkataritza- eta mugikortasun-ereduak; planetako eskualderik aberatsenetan, batez ere.

Natur baliabideen agortzeari dagokionez "petrolioaren goi-mugan" aurkitzen gara, hau da, petrolio-erazketa handieneko egoeran. Gainbeheraren muga ikusita,

DESNAZKUNDEA

petrolio-enpresak ere hasi dira energia-iturri alternatiboak aztertzen eta abian jartzen, gora doan energia-kontsumoari eutsi ahal izateko; adibidez, eguzki-energiari, energia eolikoiari edo biomassaren energiari heldu diote. Petrolio merkeak makinak mugitzea balio izan du, automozio-ibilgailuak bultzatzeko, elektrizitatea sortzeko. Petrolioari esker, jendeak bizilekuek dozenaka kilometroa lan egiten du eta oso urrun lantzen diren produktu merkeak jaten ditu. Petrolioak, gainera, ezinbestekoa da nekazaritza intentsiboan, eta nekazaritzarako intsumoak ekoizteko; ezinbestekoa halaber, arropa, etxeak, altzariak, errepideak, ontziak... egiteko. Petrolioz eraikitako munduan bizi gara, eta hura agortzeak ezinbestean behartzen gaitu bizi-eredu osoa bestela antolatzera.

Kontua bakarririk ez da energia fosila; hau da, beste natur baliabide batzuk ere izugarriko abiaduran kontsumitzen ditugu, eta hori ez da bateragarria naturak baliabide horiek birsortzeko behar dituen erritmoekin; horren ondorioz, dagoeneko, agerikoa da behar-beharrezkoak zaizkigun beste baliabide batzuen gero eta eskasia handiagoa; adibidez, ur geza, basoak, arrantza, lurzorua emanakorak, basa fauna edota koralezko arrezifeak.

Aldaketa globalari bestelako gauzek dakarten zalantza handia erantsi behar zaio. Hauek dira: industria nuklearra ugaritzea, izaki bizidunengan dauden prozesu kimikoei kalte egiten dieten milaka kimika-produktu berri merkatutzea, genetikoki adatauak dauden organismoak askatzea (haien efektuak ezin daitezke aurreikusitu) eta bioteknologia eta nanoteknologia arloko esperimentuak egitea, eta ez dakigu, egia esan, zer ondorio sortuko duten.

Gizarte-krisia

Hazkunde etengabearen oinarritutako sistema ekonomikoa ez da herritar gehienek bizitza-premiak asetzeko gai izan. Mundua polarizatua dago: alde batean, ipar aberats eta kontsumista dago, eta, bestean, aldi, oinarriko baliabideak eskuratzeko zailtasunak dituen Hego pobretua.

Iparreko herrialdeetan aziendari eta abeltzaintzari ematen zaion zereal kopurua % 25 gehiago da Hegoko jendeak kontsumitzen duena baino. Planetako biztanle aberatsak gainelikatzen dituzten behiek 2 €-ko diru-laguntza jasotzen dute egunero; hots, hori gehiago da 2.700 milioi gizakik jasotzen dutena baino. Munduko biztanleriaren seirenak eskura dauden baliabideen % 80 kontsumitzen du (batez ere, herrialde aberastuetan bizi den jendea da); aldi, gainerako bost seirenek baliabideen gainerako % 20 kontsumitzen dute.

Hegoko herri askok bizilekutatzen izan dituzten lurraldeak hondatu egin dira, bai eta herri horien oinarriko baldintzak ere; horren ondorioz, jendeak bere lurraldeetatik alde egin behar izan du, eta horrek inoiz ez bezalako migrazio-mugimenduak eragin ditu. Herri askori bere lurraldean bizitzeko irauteko eskubidea kendu egin zaie, eta, horren ondorioz, behartuta daude lehenago bizi ziren lurraldeetan erautzen diren monolaborantzeko behar berbera egitera; Hegotik fuituen ibilbide berbera egitera; Iparrera joatera, alegia. Iparraren baitan eta Hegoaren baitan, gainera, desberdintasun nabarmenak ere badaude. Pobrezia-burtsak gero eta handiagoak dira; milioika lagunek ez dute lanik, eta beste askok ez dute etxebizitzarik.

Eguneko ekonomia- eta finantza-krisiak, gainera, desberdintasunak ederki areagotu ditu. Gobernu askok abiarazi dituzten doikuntza politikak, egia esan, pertsonen aberastasuna kapital handien eskuetan uzteko bitartekoak dira. Langabeziaren, gizarte-murrizketen eta zerbitzu publikoak ezabatzearen ondorioz, jendea oso ahul gelditzen da.

Krisiak gogorrago jo ditu planetako toki askotan biziraupena bermatzen duten lanez arduratzen diren emakumeak. Pobreziak ez ditu emakumeak eta gizonak berdin jo; esaterako, emakumeek mugatua dute ondasunetan eta ingurumen-zerbitzuetan sartzea, bai eta haien gaineko kontrola ere, eta ia ez dute erabakietan parte hartzen. Egiazki, beraz, pobrezia-eremuak handiagoak mintzo gaitzeko. Zailtasun handiagoak dituzte oinarriko baliabideak eskuratzeko; hazkuntza-eta zainketa-lanak zailtasun handiago egin behar izaten dituzte; beren gorputzetan gerren indarkeria sufritzen

dute, eta gerra askoren atzean baliabideez jabetu nahia dago; emakumeek, gainera, pobrezia-eremuak indarkeria sufritzen dute beren bizitzetan, bai eta lan- eta sexu-esplotazioa ere.

Hazkunde-gizarteak gezurrezko ongizate bat sortzen du. Ez natur dinamikak, ez pertsonen arteko zuzentasuna kontuan hartzen ez dituen eredu ekonomikoko bat sortzen duen ongizatea, hein handian, engainagarria da. Gure kultur sisteman, aurrerabidea eta arrakasta ekonomikoa neurtzeko, kontuan hartzen da herrialde batek merkatuan duen jardueraren ekonomikoaren kantitatea, eta bazterrean uzten dira ekoizpenak berekin dakartzan koste fisiko eta sozialak. Horrela ulertuta, hazkunde ekonomikoa ongizatearekin eta bizi-kalitatearekin parekatzen da, eta aberastasunaren adierazle nagusiaren bidez neurtzen da; Barne Produktu Gordinarenekin (BPG), alegia. Horixe baita gehien erabiltzen den formula portuera ekonomikoa neurtzeko, eta nahikoa da kopuru monetarioak gehitzea BPG zenbat den jakiteko. Azken urteotako natur eta giza hondamenik larriena ez dira PBGren zenbakietan kontuan hartu. Gerrek, gaixotasunek eta trafiko motorduna hazteko gehitu egiten dute BPGean; argi dago, beraz, adierazle hori itsua dagoela gerrek, gaixotasunek eta trafiko motorduna hazteko dakarten suntsiketarekiko.

Gehiago beti hobea dela erabat sinetsita dagoen gizarte batean, beste balio- eta sinesmen-sistema bat behar da iraunkortasunerantz jotzeko bidea zein den erakusteko. Gizateriaren zati batek aberastasunak bidegabeki metatzen baditu, eta gainerako gizon-emakumeek aberatsak bezala izateko ametsa badute (amets engainagarria) ezinezkoak izango da. Hori dela-eta, hezikidetz, garapenaren aldeko hezkuntza eta bakerako hezkuntza aise finka daitezke izaki bizidun ororen egiazko demokrazia lortzea xede duen ingurumen-hezkuntzaren atterkiaren azpian.

Zainketen krisia

Zer dira zainketa-lanak? Taldearen ugalketa, biziraupena eta premiak asetzera bideratzen diren lanak dira. Eguneko gizarteak, gehienbat, holako lanez emakumeak arduratzen dira. Zainketen krisia gizarte-krisiaren atal oso garrantzitsua

da.

Hainbat faktorek batera jardun izanak ekarri du zainketen krisia. Faktore horien artean, hauxe da nabarmenena: emakumea lan ordainduan sartu izana sistema patriarkal baten baitan. Horren ondorioz, etxeko lanak iraganeko lotura bat dira, eta hartatik, ahalik eta lasterren ihes egin beharra dago. Dena dela, lan horiek ezin dira egin gabe utzi eta, emakumea enpleguaren arlo publikoan bada ere, zainketa-lanak ez dira gizonekin banatu. Gizon gehienak zeregin horiez arduratzen ez direnez, azkenean emakumeek bi lanaldi hartzen dituzte bizkar gain, etxeko lanak baldintza kaxkarretan egiten dituzte eta, horrez gain, halako erri-sentimendu bat sentitzen dute lanei behar bezalako arreta ez eskaintzeagatik.

Lan-prekariatatea eta langabeziaren mehatxuak eraginda, gainera, enpresak inposatzen dituen erritmo eta ordutegiak egokitu beharra dago. Elkarri laguntzeko gizarte-sare asko gaildu izanak beharturik, nor bere eguneroko kontuak bere kasa moldatzen ditu, eta horrek bestelako zailtasunak dakartza. Zainketen krisia bereziki larria da, kontuan hartzen badugu gero eta gehiago desegiten eta pribatizatzen ari direla arazo horietako batzuk arintzen saiatzen ziren gizarte-zerbitzuak.

Era askotakoak izan dira egoera horri erantzuteko saiakerak. Etxeetan, esaterako, pertsonen premiei harrera egitearen kontua gehienetan berrantolatzen da gizonen parte hartu gabe. Beren klase-izaera dela eta, emakume batzuk gauza dira familia-guneak eskatzen dituen lanen zati bat ordaintzeko; emakume horiek, horrela, merkatuan etxe-zerbitzuak erosten dituzte; beste emakume batzuek, aldi, beren diru-egoeraren arabera, beren lan-

zentsugabe honek lurra jo ez dezan. Kontua ez da eskaintzak pertsonen desioei erantzutea, baizik eta kontsumo maila arrazoigarria zela den jakitea, eta eskaria kudeatzea, fisikoki posible denarekin bat etor dadin.

Bizia mantentzearekin lotutako ekoizpena; ez, ordea, haren sunsiketarekin lotutakoa.

Balioa diruari bakarrik ematearekin batera, gauza asko ezkutuan gelditzen dira sistema ekonomikoaren begietan. Arrazoitzeko molde horrekin bat, ekonomia helburua ekoizpenak handitzea da, eta ez du batere axolarik ekoizpen izaerak; horrela, jendearentzako eta ingurumenarentzako kaltegarriak diren jardueren hazkundea ospatzen da eta ugalketa sozialerako behar diren lan-denborak ikusezin bihurtzen dituzte.

Ekoizpena bizi-baldintzak mantentzearekin lotuta egongo bada, beharrezkoa zaigu oinarritzeko galdere batzuk egitea, ekonomia feministak proposatzen duen bezalaxe: Zer premia ase behar dira? Zer ekoiztu behar da, premia haiek zuzentasunez asetzeko? Iraunkortasunaren ikuspuntutik, jende guztiaren bizitza mantentzea ahalbidetzen duten premiak asetzeko prozesua izan behar du. Helburu horrekin ez dator bat irabazi-asmoari lehentasuna ematea. Etekin ez dator bat giza garapenarekin.

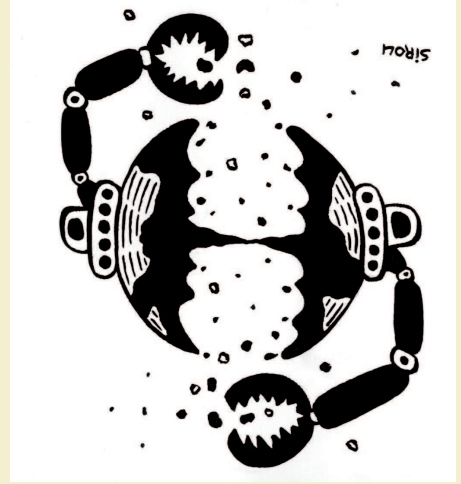
Aldaketa sakona lan-ereduan

Zer premia ase jakin ondoren, eta premiak asetzeko zer ekoiztu jakindakoan, zehaztu beharra dago zer lan diren gizartearen beharrezkoak ekoizpen horri begira. Planetaren mugetara doituko bagara, hondamenera garamatzaten jarduera-sektoreak murriztu eta birmoldatu beharko ditugu, eta beste sektore batzuk bultzatu; hain zuzen ere, ekosistemak zaintzearekin eta ugalketa sozialarekin beharrezkoak eta bateragarriak diren sektoreak.

nuklearra bazterten badugu, arriskutsua delako, koste handiak dituelako eta baliabide berriztaezin batean oinarritua dagoelako, energia berriztagarriak bakarrik gelditzen zaizkigu; hau da, eguzki-energia, eolikoa eta, hein txiki batean, biomasarena eta hidraulikoa. Izan ere, azken bi baliabide horiek nahitaez modu mugatuan erabili beharko dira, energia ekoizteaz bestelako erabilerekin partekatatu behar direlako; elikadurarekin, alegia.

Energia berriztagarri garbiak etorkizuneko energia-iturri egiazkoak dira; baina ez gizarite industrialak ohituta dauden erabilera moldeetarako, eta are gutxiago, hazkunderaren dinamika batean. Berriztagarriekin bizi gaitzeko, baina bizimodua asko erraztuta. Ez da behar adina energia berriztagarri garbirik, autoan oinarritutako mugikortasun masiborako, oporrak urtero beste kontinente batean pasatzeko, edota urtean 50 egunez soilik erabiltzen ditugun bigarren etxebizitzak izateko. Beste mineral batzuen erauzketa ere murriztu beharra dago, mineral-erauzketa horiek ere goia jotzeko zorian baitaude, eta ondasan berriztagarri batzuen erauzketa ere (ura, kasu) murriztu behar da, urriak baitira.

Eta harai gezurra badirudi ere, agintariek oraindik ere gauzak neurrigabe kontsumitzera bultzatzen dute jendea. Hobe esan, edozer gauza kontsumitu behar izateari kateatuak gaude, indarrean dagoen ekonomia-eredu izugarri

tradizionalki iraunkorrenak suntsitzen ditu, ugalketa soziala ahalbidetzen duen zainketa-sistema hausten du, eta aberastasunari eta ongizateari buruzko kontzeptu bakarra eraiki du; hots, dirua metatzea. Eguneko ekonomia-ereduaren erdigunean, beraz, hazkunderaren fundamentalismoa txertatua dago, eta eredu horretatik ateratzen ez garen bitartean, ez da modurik egongo ekonomia, iraunkortasuna eta zuzentasuna bateragarri izateko. Ekonomia-ereduaren murriztera behartuko gaituzte bai mineralen eta petrolioaren agortzeak, bai klima-aldaketak, bai eta natur zikloetako desorekek ere. Gizateria, nolabehar ere, behartua egongo da bestela bizitzera; hau da, Lurretik gauza gutxiago erauzi eta hondakin gutxiago sortu beharko ditu, eta horretara moldatu beharko du. Bi bide daude egokitzen hori egiteko: gero eta gutxiago izango diren baliabideen aldeko borroka basatia, edo zuzentasunean oinarritutako berregokitze tinko bat lehenbailehen egitea.

3. Hazkunderetik libratu beharra dago: gutxiago, hobeki bizitzeko.

Gaur egun, trampa batek harrapatuak gabilta. Gure sistema ekonomikoa hazten bada, natur sistemak txikitzen ditu eta gizartearen sekulako desberdintasunak sortzeaz gain, gizakien etorkizuna ere arriskuan jartzen du; baina hazten ez bada, gizarteak desegituratu eta gizarite-gatazka izugarriak sortzen ditu; horren ondorioz, sufrimendu latza eragiten du sektorerik ahulenetan. Logika gaizto horretatik atera beharra dago, beraz. Hazte aldera hazi; horixe da egungo ekonomia-ereduaren erdi-erdian txertatua dagoen fundamentalismoa. Horrek indarrean dirauen bitartean, ekonomia-prozesuak bateraezina izaten jarraituko du iraunkortasunarekin eta zuzentasunarekin.

Ongi bizitzea, askoz ere gutxiagorekin: nahikotasun-printzipioa

Biosferaren mugetara zedarritutako ekonomia batean, energia fosilak desagertzea jo beharko du. Energia

indarra saltzen dute lan horiek egiteko; hori bai, gehienetan prekarietate handian eta gizarite-eskubiderik gabe. Bereziki nabarmentzekoa da emakume etorkinek zainketa-lanetan betetzen duten eginkizuna.

2. Ezer ere ez daiteke mugarik gabe hazi planeta mugadunean

Lur planetaren materialak mugatuak dira; horrenbestez, materialak ez daitzke mugarik gabe erauzi eta erabili. Jarduera guztiek sortzen dituzten zaborrak eta hondakinak desegiteko hutsbideek ere mugak dituzte. Baliabide berriztagarriak, aldiz, ez daude kantitatez mugatuak, erabilera zuhurra bada, eta baliabide berriztagarrien birsortze-erritmoak errespetatzen badira.

Ukaezina da sistema ekonomikoa biosferaren sistemaren baitan dagoela; ukaezina ere, sistemak materialak eta energia behar dituela, eta hondakinak sortzen dituela; hori ikusita, beraz, sistemak ez dezake inola ere hazkundera mugagabea oinarri izan. Aztarna ekologikoari buruz argitaratutako datuek agerian jarri dute eskaririk egungo hazkunde-eritmoaren arabera jarraitzen badute, gurea bezalako bi planeta beharko direla 2030. urterako.

Izan ere, gero eta energia-fluxu eta material gehiago behar ditugu, neurrigabekeriaren eta xahukeriaren gizariteen ekoizpen- eta kontsumo-eritmoari eutsiko bazaio; objektu gehien-gehienak, gainera, ez ditugu behar. Gure ekonomia-eredua gauza izan da industria-garapen izugarria eta salgai ugari sortzeko; baina, ordainez, arriskuan jarri du gizateriaren etorkizuna eta munduko toki askotan miseria gorria sortu du.

Helburu nagusia diru-hazkundera da, baina horren atzean ezkutaturik dagoen logika ez da jende gehienaren bizi-premiak asetzeko gauza, natura betirako kaltetzen du, natur baliabideak agortu eta hondatzen ditu, indarkeria eta segurtasunik eza eragiten ditu, komunitateen arteko harremanak zailtzen ditu, jakintza

Lana, gure gizartearen ikuspegitik, enplegu ordainuari soilik esaten zaio. Horrekin bat, ikusezin bihurtu ditugu giza bizitzaren iraunkortasuna ardatz duten lanak (seme-alabak haztea, adinekoak eta gaixoak zaintzea, minusbaliatuak edota dibertsitate funtzionala duen jendea zaintzea); eta lan horiek behar-beharrezkoak izanda ere, ez diote logika kapitalistari jarraitzen. Zainketek eta ugalketa sozialak merkatu-logikari jarraituko balio, jende askok ezingo luke ezta bizirik iraun ere.

Bizimodu askoz ere soilago baterantz jo beharra dagoela esaterakoan, oztopo handi bat ateratzen da beti hizpidera; enplegua, alegia. Betidanik, enplegua suntsitu egin da, ekonomia atzeraldian sartu denean. Begi-bistakoa da egungo ekonomia-eredua atzeraldian sartzen denean, azkenean langileak kaleratzen dituztela. Jarduera batzuk, ordea, murriztu beharra dago, eta lanpostuei eustea ezin daiteke printzipio bakarra izan, ekoizpen-ehunean zer aldaketa egin baloratzerakoan. Lan batzuk, esaterako, ez dira sozialki desiragarriak; armak fabrikatzea, zentral nuklearrak edota finantzen eta higiezin burbullen inguruan sortu diren enpleguak, adibidez. Lan horietan diharduten pertsonak, ordea, beharrezkoak dira; beraz, sektore jakin batzuk arian-arian eraistearikin batera, berregituraketa-plan bat egin behariko litzateke, eta gizarte-estaldura publiko handiak beharko lirateke, langilean ongizatea babesteko.

Oinarrizko zerbitzuen kalitatezko sare publikoan pertsonak behar dira: hezkuntza; osasuna; adinekoak, gaixoak edota dibertsitate funtzionaleko pertsonak zaintzea. Era berean, zaharberriak- eta konponketa-lanak, energia berriztagarrien eta nekazaritza ekologikoaren inguruko lanek enplegua sor dezakete; oro har, iraunkortasunarekin zerikusia duten lan guztiek giza ahalegina behar dute.

Lanaldia murrizteak eta behar diren lan-denbora guztiak (lan ordaindua eta etxeko lanak) banatzeak bestelako gizarte egitura lezakete. Alde batetik, arrazoizkoa dirudi lan ordaindua banatzeak eta lanaldia murrizteak, noiz eta izugarritzko langabezia dagoen honetan; gainera, zenbatzen ez den lan guztia ere badago, bizitzarako

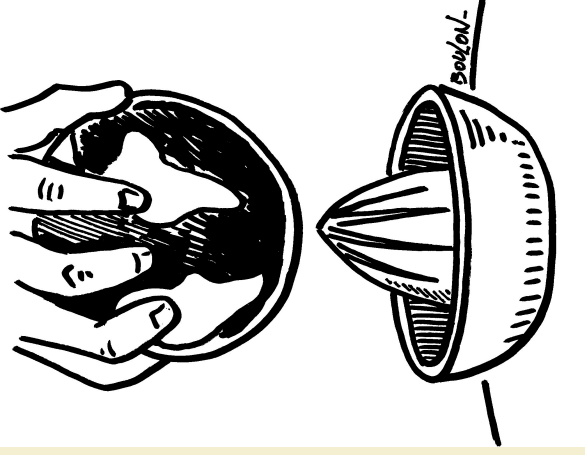
behar-beharrezkoa dena, eta hori ere banatu beharra dago.

Krisiak bazterrak ederki jo dituen honetan, ez da zentzugabea enpresen etekinei ez eustea edota etekinak ez handitzea proposatzea. Orain, etekin-jaitzierak zuzeneko ondorioak dakar soldatapeko langileen lanpostuetan; baina, etekin-jaitzierak bonusen gainean izan, lezake ondorioa, bai eta akziodunei ematen zaizkien dibidenduen gainean ere. Edota soldata batzuen gainean, izan ere, horiek guztiak ederki jaitsi litezke, inola ere arriskuan jarri gabe holako soldatak jasotzen dituztenen bizitza.

Kolektibotasuna berreraikitzea, lankidetzaz sustatzea

Gure atakatik ateratzeko, estrategia kolektiboak egituratu beharra eta elkarlanean aritu beharra daukagu. Zainketa-lanetan gizonak eta emakumeek arduraz oso desberdinak hartzen dituzten gisan, merkatu-ekonomiaren esparruan desberdintasun sakonak ere badaude. Emakumeen eta gizonen artean, oso desberdina da lanean sartzea, eta oso desberdinak batzuen eta besteen lan-baldintzak, eskuarki emakumeen kalterako. Salaketa hori, ordea, beharrezkoa izanik ere, ez da nahikoa, ekonomia konbentzionalaren esparrua mugatua baitago eta ez ditu funtsezko kategoria ekonomikoak mugiarazten; esate baterako, lanaren kontzeptua, balioaren kontzeptua eta ekonomikoa/ez-ekonomikoa zatiketa.

Kontsumo-gizarte modernoek, izan ere, indibidualismoa dute ezaugarri, eta, horrekin batera, lanean eta gizartean lehiakortasuna sustatzea. Azken finean, kontsumismoa berez da xedea, eta jendearen bizitzaren xede ere bihurtzen da, eta kontsumismoan oinarritzen da gizartearen arrakasta eta aitoritza lortzea. Alternatiba komunitario asko kolektibotasuna berresmatzen saiatzen dira: esate baterako, eko-herrixkak antolatzeako proiektuak; trantsiziozko hiriak; nekazariak eta indigenek elikadura-buru-jabetasunaren alde abian jarritako mugimenduak; produktu ekologikoen kontsumo taldeak; tokiko moneta; edo denbora bankuak. Oro har, elkarren arteko laguntza, auzo-harremanak eta erkidegoa ukitzen duten erabakietan parte hartzea

sustatzen duten ekimenak.

Holako aldaketa baten ondorioak oso desiragarriak dira ekologiarren ikuspegitik, ekoizpen sozialak askoz ere materia eta energia kantitate txikiagoak erabiltzen baititu ekoizpen materialak baino. Ballibideak oso gutxi higitzen ditu, eta, horren ondorioz, balio eta ongizate maila altuak lortzen dira. Bestalde, giza jarduerak du oinarri, eta ez dago teknologiarekin ordezkatzarik, industria tradizionalan gertatzen den bezala.

Aberastasuna banatzea eta berdintasuna

Beti esan izan da banaketa ekoizpena hazteari dagoela lotua. Arestian ikusi dugu, dena den, hazkundeak kontra egiten diela naturaren oinarriko legeei eta aldi baterako baizik ez daitekeela egon indarrean, eta hala ere, hondamen handia eraginez. Ongizatea, beraz, funtsean, banaketaren kontu politikoari lotzen zaio, berriz ere.

Premiazkoa da hainbat proposamen auzerak; esaterako, herritarrentzako oinarrizko errenta eta soldata osagarriak jartzea. Era berean, interesgarria litzateke gehienezko errenta bat ezartzeko aukera. Gaizki ordaindutako

enplegu prekario asko dauden bezala, badira soldata garbia jaitzita ere, bizibaldintzetan batere galerarik izango ez luketen pertsonak.

Metaketa mugatze aldera eta desberdintasunak murrizte aldera, funtsezkoa da egon indarrean dagoen nazioarteko diru-sistema aldatzea, zertarako eta finantzen hedapen globalizatua mugatuko dituzten erregulazioak ezartzeko; bankuen dimentsioa erregulatzeako, bankuen jarduerak kontrolatzeko, finantza-dirua eta banku-dirua sortzeko aukerak mugatzeko, eta zerga-paradisua ezabatzeako, oligarkiek beren ondarea eta negozioak kanpora eramateko eta estatu-legeetatik kanpo uzteko aukerarik izan ez dezaten.

Aberastasuna berdintasunez banatuko bada, zerbitzu publiko sendoekin batera, fiskalitate progresiboa behar da, eta gastu publikoa lehentasunez ongizaterantz bideratu behar da: osasuna, hezkuntza, herritarrak babestu eta zaintzea. Azken finean, kontua da egon indarrean dauden irizpideen ordeztelako arrazionaltasun ekonomiko bat erabiltzea, bizitza mantentzea ahalbidetzen duten gizarte eta ingurumen arloko eskakizunei lotutakoa.

Ez dago pentsatzerik gizartearen eta ingurumenaren kolapsoa lagungarri izango zaigunik. Mugimendu bat egituratzeko gauza ez bagara, are txarragoa izan daiteke kapitalismo honen atzetik etor daitekeena. Gizakia lankidetzari eta elkarrekin laguntzari esker bilakatu zen, eta guk gizaki izaten jarraitzen dugu; horrenbestez, elkarren arteko eraikuntzan eta akordioetan oinarrituta bakarrik lortuko dugu aldaketak eragiteko behar besteko indarra.